

першим явищем, яке дозволяє дати якісну оцінку організації навчально-виховного процесу, є педагогічне спілкування, що слугує провідним чинником формування комунікативного середовища навчального закладу.

Сьогодні проявляється тенденція щодо зміни функціональної структури впливу педагога на учня. Якщо протягом усієї історії людства в ній значно переважав інформаційний аспект, то нині, у зв'язку з розвитком засобів масової комунікації, педагог втрачає передову позицію як джерело нової інформації. І хоча «...не можна забувати очевидного: позиції учасників педагогічного процесу не рівні. Вчитель завжди виступає як освіченіший, зріліший, відповідальніший партнер» [2, с.313], в освітній практиці та суспільній свідомості починає помітно переважати новий зміст ролі педагога – бути провідником у світі знань, «вчити життю» в нашому складному світі. У ВНЗ інформаційна функція викладача поки що зберігається на досить високому рівні. Проте з появою нових підручників, використанням комп'ютерних технологій навчання роль спілкування з викладачем також буде змінюватись. Активізується функція передачі тому, хто навчається, функцій самоконтролю, самоорганізації, самооцінки. Від викладача студент зможе одержувати допомогу в науково-дослідницькому самовизначенні, у пошуку власного стилю діяльності, у подоланні бар'єрів пізнання і особистісних проблем, зокрема пов'язаних з оптимальним входженням до нової соціальної ролі, тощо.

Ефективна міжособистісна взаємодія учасників навчально-виховного процесу сприяє не тільки більш продуктивній навчальній діяльності, а й виступає оптимальним контекстом для формування соціальних якостей особистості. Останнім часом широко обговорюється ще один, валеологічний, аспект грамотно побудованого педагогічного спілкування: будучи основним чинником позитивного емоційного мікроклімату в навчальному закладі, воно дозволяє уникати типової досі ситуації надмірного використання психоемоційних ресурсів як педагогів, так і учнів, що має своїм наслідком різноманітні порушення здоров'я.

Таким чином, вирішення завдання щодо моніторингу і корекції формування та функціонування комунікативного середовища навчального закладу є однією з умов успішної діяльності сучасного менеджера освіти.

Література

1. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. – К.: Центр учбової л-ри, 2009. – 472 с.
2. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності. – К.: Вища школа, 2004. – 335 с.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Шупта І. М. (Полтава)

Модернізація вищої освіти в державі є об'єктивною необхідністю. Адже на порозі ХХІ століття до неї зростає безпрецедентна увага, розширюються її функції та роль в суспільстві. Вища школа в Україні насамперед зорієнтована на задоволення освітніх потреб особистості, відновлення національних освітніх традицій і примноження досвіду, відтворення інтелектуального духовного потенціалу нації, вихід вітчизняної науки, техніки й культури на світовий

рівень, становлення державності та демократії в суспільстві, забезпечення ринку праці висококваліфікованими фахівцями.

В умовах ринкових змін, жорсткої конкуренції істотного значення набуває кадровий фактор управління конкурентоздатністю аграрних підприємств, зокрема рівень кваліфікації менеджерів усіх рівнів управління. У даному випадку саме висока кваліфікація управлінських кадрів виступає інтелектуальним ресурсом не лише для менеджера як носія цього ресурсу, а й усієї організації, у якій він працює. Оскільки інтелектуальний ресурс є складовою частиною усієї сукупності видів ресурсів організації, наприклад фінансових, матеріальних тощо. На підставі закону синергії, можна констатувати той факт, що інтеграція різних видів ресурсів у процесі виробництва забезпечує його високу ефективність, а згідно теорії систем, результативність будь-якої системи визначається мінімальним (критичним) значенням одного з видів ресурсів, які використовуються у виробничому процесі. І цей критичний рівень кваліфікації менеджерів за певних умов набуває визначальної ролі. Так, за дослідженнями проф., д.е.н. Перебийніса В.І. та к.е.н. Бойко Л. М. в господарствах-банкрутах або тих, що знаходяться на межі банкрутства, саме рівень кваліфікації значної частини перших керівників, керівників служб (головних спеціалістів) має або критичне, або близьке до критичного значення [2; с.51-74]. У результаті цих досліджень встановлено, що вища результативність ведення, наприклад молочної галузі, досягається в сільськогосподарських підприємствах, керівники яких мають стаж роботи на цій посаді понад 14 років. Дійсно, саме 12-15 років є оптимально необхідно керівникам передових господарств для того, щоб сформувані управлінську команду, одержати необхідні управлінські знання (адже вони мають переважна більшість технологічну освіту), їм необхідно пройти майже всі кар'єрні сходинки (від бригадира або завідувача фермою, спеціаліста, головного спеціаліста до керівника господарства), щоб набути необхідного досвіду з управління великими колективами. А це вимагає чимало часу та зусиль, саме тому вершин кар'єрного росту вони досягають у віці 50-60 років. Не поодиноким є той факт, що серед керівників господарств знаходяться некомпетентні, випадкові люди, про що свідчить їх постійна змінюваність та висока плинність персоналу. На сьогодні перед вищими аграрними закладами України постають складні питання: ким (чим) повинні керувати, наприклад операційні менеджери, які посадають чільне місце в управлінні виробництвом аграрних підприємств (мова ведеться про завідувачів ферм, бригадирів рілничих і тракторних бригад, керівників транспортних підрозділів тощо) та яким повинен бути їх освітньо-кваліфікаційний рівень. Наприклад, бригадир тракторної бригади, повинен керувати не лише технікою, а й людьми. Логічно, що крім технічної освіти, він повинен володіти необхідними знаннями з менеджменту. Але традиційно на посадах операційних менеджерів працюють переважно галузеві фахівці з освітньо-кваліфікаційним рівнем "Молодший спеціаліст", тобто це випускники технікумів, які мають лише спеціальну фахову підготовку, а управлінська підготовка в них відсутня. І той факт, що аграрними підприємствами сьогодні керують в основному практики-кваліфіковані робітники, є свідченням того, що необхідною є підготовка для цієї ланки управлінських кадрів зі спеціальності "Організація виробництва" за напрямом підготовки "Менеджмент". За умов трансформації економіки нагальною проблемою є також підготовка галузевих фахівців, які виступають водночас менеджерами. Тобто спеціалісти з агрономії, зооінженерії, механізації сільського господарства повинні мати, по-перше, ґрунтовні знання з економіки, фінансів, бухгалтерського обліку, адже

ефективність виробничого підрозділу визначається рівнем отриманого прибутку й саме тому їхні рішення повинні бути економічно обґрунтованими. А по-друге, головні спеціалісти виступають в ролі керівників відповідних служб, до складу яких входять спеціалісти низового рівня, отже ці фахівці повинні мати необхідні знання, вміння та навички з управління персоналом, психології управління, конфліктології, основ педагогіки та психології, соціології тощо.

За одними даними, на сьогодні в національному господарстві налічується приблизно 1 млн. посад керівників. Інші дані свідчать про те, що нині для промисловості та сільського господарства необхідно менеджерів десь приблизно від 200 тис. до 100 тис. осіб [1; с. 245]. Очевидним є той факт, що таку потребу в короткий термін вищі навчальні заклади задовольнити не зможуть. Тобто, нагальною є проблема підготовки не лише "чистих" агрономів, зоотехніків, інженерів, а й вчених агрономів-менеджерів, зооінженерів-менеджерів, інженерів-менеджерів тощо.

Література

1. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи / Б. Будзан. - К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001.- 349 с.
2. Менеджмент і маркетинг: Навчальний посібник / [Перебийніс В.І., Бойко Л.М., Писаренко В.В., Адоньєв Є. А., Брагінець С.М., Малиш Н.М., Перебийніс О. В., Семененко О.Г., Федірець О.В.]; за ред. В.І. Перебийніса.- Полтава: ФОП Говоров С. В., 2007.- 344с.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ОСВІТНІХ ПРОЕКТІВ

Ангелова О.В. (Полтава)

Втілюючи в життя ідеї стійкого розвитку і усвідомлюючи цінність захисту довкілля, однією з невід'ємних складових державної стратегії має бути природоохоронне виховання молоді і формування екологічної компетентності. І остання має бути не просто рівноцінною разом з формуванням життєвої, професійної або будь-якої іншої компетентності, а бути їх невід'ємною частиною.

У нашій країні побудована розгалужена система екологічної освіти, яка керується «Концепцією екологічної освіти», «Концепцією національного виховання», Законом «Про освіту», Законом «Про вищу освіту» і іншими нормативно-правовими актами. Вона функціонує на всіх рівнях – починаючи від дошкільної освіти закінчуючи вищими учбовими закладами і далі.

Але, виходячи з сучасних тенденцій, очевидно, що цих зусиль недостатньо для того, щоб Україна могла втілити в життя концепцію стійкого розвитку. Для якісного поліпшення цієї ситуації однієї з головних завдань є виховання екологічно культурного і свідомого населення. В такому разі формування екологічної компетентності покликане служити провідником екологічної культури, забезпечувати реалізацію розвиваючого аспекту особистості і створювати мотивацію для ціннісної орієнтації.

Екологічна компетентність – це здатність особи самостійно переносити і комплексно застосовувати загальнонавчальні вміння і наочні знання для проектування і організації екологічно безпечної діяльності в навчальних проблемних ситуаціях на користь стійкого розвитку, здоров'я людини і